

ВИВЧЕННЯ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ШКОЛІ

УДК 373.5.016:745

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.291095>

Тетяна Паньок, доктор педагогічних наук,
кандидат мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри образотворчого мистецтва
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Анастасія Левченко, магістр Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди

ВИВЧЕННЯ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ШКОЛІ

У статті акцентується увага на важливості збереження та відновлення петриківського розпису як складової нематеріальної культурної спадщини українців. Розглядаються загальні питання методики викладання петриківського розпису на уроках образотворчого мистецтва у школі. Деталізовано застосування методів на прикладі навчання основних технік петриківського декоративного розпису з визначенням його особливостей. Розкрито як поетапне опанування методики петриківського розпису впливає на якість та успішність виконання власних композицій. Доведено, що учні, які систематично копіювали і використовували традиційну для Петриківки техніку відтворення орнаментів, продемонстрували вищу якість виконання розписів порівняно з тими, хто цього не зробив. Копіювання та вивчення традиційних елементів розпису сприяло кращому розумінню структури і композиції в петриківському стилі. Поступове вдосконалення техніки розпису, поєднання різних методик і експериментування з кольорами сприяло більш глибокому розумовому процесу створення розпису та розвитку власної творчості. Зазначені фактори підтверджують важливість вивчення та вдосконалення традиційних технік у петриківському розписі, а також поетапного набуття навичок. Результати експерименту вказують на те, що означений підхід копіювання і багаторазового повторення елементів поліпшує якість та успішність виконання розписів учнями, а також стимулює розвиток їхньої творчості в цьому мистецькому напрямі.

Ключові слова: петриківський розпис; методи навчання; техніка виконання розпису; традиційність; творчість; самовираження.

Рис. 1. Літ. 15.

Tatyana Panyok, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Ph.D. (Art History), Head of the Fine Arts Department,
Kharkiv Hryhoriy Skovoroda National Pedagogical University
Anastasiia Levchenko, Master Student of the
Kharkiv Hryhoriy Skovoroda National Pedagogical University

STUDYING THE PETRYKIV PAINTING IN FINE ARTS LESSONS AT SCHOOL

The article focuses attention on the importance of preserving and restoring the Petrykiv painting as a component of the intangible cultural heritage of Ukrainians. The general issues of the teaching methodology of the Petrykiv painting in fine art lessons at school are considered. The application of methods is detailed on the example of teaching the basic techniques of the Petrykiv decorative painting with the definition of its features. It was revealed how the gradual mastering of the technique of the Petrykiv painting affects the quality and success of the performance of individual compositions. It has been proven that the students who systematically copied and used the technique of reproduction of ornaments traditional for Petrykiv demonstrated a higher quality of painting compared to those who did not do this. Copying and studying the traditional elements of painting contributed to a better understanding of the structure and composition in the Petrykiv style. The gradual improvement of the painting technique, the combination of different techniques and experimentation with colors contributed to a deeper mental process of creating a painting and the development of individual artistic creativity. The mentioned factors confirm the importance of studying and improving traditional techniques in the Petrykiv painting, as well as the gradual acquisition of skills. In the process of forming artistic skills in the Petrykiv decorative painting, the development and the support of students' creativity are made possible; the skills of manual work, drawing, creativity and individual style are developed. Students learn to pay attention to details, analyze shapes and colors. They learn to express their ideas and emotions through art, develop communication skills and joint activities. Students get to know the traditions and the history of the Ukrainian people, which makes them proud of their culture and increases their interest in Ukrainian history.

In the course of the experiment, it was established that the use of training exercises and imitation contributed to a better assimilation of the basics of the Petrykiv painting by students. Such practical methods as copying, drawing by analogy, step-by-step mastering of painting techniques, and, later, improvisation, creative approach to performance, independent creativity based on the acquired skills affect the quality and success of a student's painting without a previous drawing.

The gradual improvement of the Petrykiv painting technique, the combination of different techniques and experimentation with colors contributed to a deeper mental process of creating decorative compositions and the development of individual artistic creativity.

Keywords: Petrykiv painting; teaching methods; painting technique; traditionality; art; self expression.

Постановка проблеми. Петриківський розпис є важливим репрезентом української культурної спадщини. З 2013 р., коли його було внесено до Списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО, він набував особливої популярності як в Україні, так і за її межами, став своєрідною візитівкою України.

Петриківський розпис сягає глибоким корінням в українську культуру й відзначається не тільки естетичною привабливістю, але й несе в собі оригінальний, самобутній світ візерунку. У Петриківці традиційно переважають рослинні орнаментальні мотиви, що об'єднуються у фантастичні композиції. Незважаючи на усталену традицію, кожен майстер вносить у орнаментальні композиції нові декоративні елементи, спостереження та поєднання кольорів.

Центральними мотивами петриківського розпису є квіти, рослинні орнаменти, тварини, птахи, сонце, геометричні форми. Ці мотиви часто комбінуються для створення складних і вишуканих композицій. Бо саме петриківський розпис віддзеркалює духовну єдність людини з природою, відтворює ідею циклічності життя, є частиною української культурної спадщини та традицій, що сягає корінням у сиву давнину.

Петриківський розпис не обмежений тільки живописом – він охоплює майже всі галузі художньої діяльності, включаючи меблі, текстиль, посуд та багато інших предметів побуту. Він також стає джерелом натхнення для сучасних художників, які інтегрують його елементи у власні проекти та твори, зокрема через репрезентацію на міжнародних та всеукраїнських, регіональних виставках, етнофестивалях, у сучасних мистецьких практиках (боді-арт, акціонізм, перфоманс, геппенінг), інтернет-ресурсах (онлайн-виставки, блоги, вебсайти художників, сторінки в соціальних мережах) тощо. Його використовують у екстер'єрі й інтер'єрі, у порцеляновій, текстильній і поліграфічній промисловості, створюють оригінальні станкові декоративні панно, VR-маски, застосовують навіть у дизайні банківських карток.

Наразі петриківський розпис як культурний ідентифікатор оживлює глибокі духовні традиції та сприяє збереженню і популяризації народного мистецтва. У сучасних умовах коли зростає етнічна свідомість українців, посилюється інтерес до історії і культури петриківського розпису, який постає символом національної самостійності та культурного багатства України.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Про петриківський розпис та його роль у збереженні культурної спадщини і національної ідентичності України в історичному контексті писали в наукових працях С. Антонович [1, 2], Р. Захарчук-Чугай [6], М. Кириченко [7], Т. Паньок [5, 13].

Історію виникнення, становлення й розвитку Петриківського розпису досліджувала Т. Гарькава. На власному художньому досвіді авторка розкриває техніки та прийоми виконання петриківського розпису, охоплює найважливіші аспекти у навчанні, надає ґрунтовні знання з теорії, методики викладання, його філософських засад [2, 2,4].

В. Гриньова [5], Л. Оршанський [11], Л. Лісунова [8], С. Трач [14, 15] та низка інших науковців розглядали петриківський розпис з позиції навчання та виховання на основі національної культури у його поєднанні з етнодизайном.

У наданій статті акцентується увага на важливості збереження та відновлення петриківського розпису як складової нематеріальної культурної спадщини українців. Розглядаються загальні питання методики його викладання на уроках образотворчого мистецтва у школі.

Метою статті є формування художніх навичок з петриківського декоративного розпису, ознайомлення зі специфікою та прийомами його виконання на уроках образотворчого мистецтва у школі.

Виклад матеріалу. Як зазначають українські вчені В. Гриньова та Т. Паньок: “Реалії сьогодення потребують професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін, творчі якості яких необхідно розкривати у процесі освітньої діяльності на засадах української культури, що долучає до народного мистецтва, до духовних цінностей, підвищуючи у такий спосіб загальну культуру особистості, вчителя, громадянина і чільне місце у професійній освіті майбутніх учителів мистецьких дисциплін мають посідати такі навчальні етнодисципліни як “Петриківський розпис” тощо” [5, 147–148].

Важливе місце в шкільній навчальній діяльності займає петриківський розпис. Дітям подобається його барвистість, взористість орнаментів та можливість імпровізації сюжетів, під час вивчення якого застосовують різні техніки виконання, зокрема, здійснення традиційних елементів розпису відразу фарбами або виконання розпису по підготовленому олівцем малюнку.

Як зазначає Т. Гарькава, для виконання петриківського розпису необхідно опанувати традиційні види мазків [2, 55–57]. Уважаємо, що послідовне вивчення техніки виконання петриківського декоративного розпису, досягнення вмінь та навичок, виконання його основних традиційних елементів шляхом багаторазового повторення вправ дасть можливість учням навчитися виконувати розпис без попереднього нанесення малюнка олівцем.

Зазначимо, що ознайомлення учнів з елементами народних розписів в Україні починається з другого класу. Під час вивчення теми “Декоративно-прикладне мистецтво” вони отримують перші знання про петриківський розпис як самобутню галузь

ВИВЧЕННЯ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ШКОЛІ

українського мистецтва, вчать виконувати прості композиції на основі перегляду творів майстрів українського народного розпису, ознайомлюються з різновидами мазків: “гребінчик”, “зернятко”, “горішок” і “перехідний мазок”, “бігунець” [9].

Ці техніки дають можливість зобразити поодинокі квіти, пелюстки листя, прості елементи. Також можна застосовувати “пальчикову” техніку при зображенні китиць винограду, горобини, калини або смородини. Виконується ця техніка пальцями, змоченими у фарбу. Також з дітьми другого класу можна застосовувати цікавий прийом – накладання кольорових плям і смужок за допомогою зрізаного навскіс стебла рогози. Покладені ритмічно, у певному порядку кольорові смужки дають можливість зобразити квіти майорів, айстр, грона ожини.

У старших класах вже варто розвивати уміння створювати візерунки з окремих елементів петриківського розпису.

Так, на матеріалі “Казкова квітка Петриківки” учні четвертого класу знайомляться не тільки з технікою виконання, а й з назвами елементів: “розетка”, “листя”, “цибулька”, “ягоди” тощо [10, 15]. Одним із завдань може стати “Подарунок для мами”, де учням пропонується зробити розпис на папері, дощечці чи іншому предметі використовуючи уже набуті вміння, навички та знання для роботи з петриківським розписом.

Оволодіваючи технікою виконання традиційних мазків, учні поступово ускладнюють виконання кожного з них, вчать аналізувати форму квітів, листя, плодів, а пізніше – птахів, перетворювати їх на декоративні форми і самостійно створювати декоративні композиції, навчаючись у народних майстрів, природи, професійних художників [6].

У п'ятому класі вивчення петриківського розпису поглиблюється до сприйняття художнього образу в композиціях. Учні вчать аналізувати особливості художньо-образної мови творів народних майстрів петриківського розпису, формують уявлення про більш складні художні та композиційні прийоми.

Ми погоджуємося з професором Є. Антоновичем, що послідовне вивчення техніки петриківського розпису, досягнення навичок шляхом багаторазового виконання елементів сприяє їхньому ґрунтовному засвоєнню [2].

Вивчаючи прийоми виконання петриківського розпису в школі, доцільно використовувати наочний матеріал і застосовувати такі практичні методи: копіювання, малювання за аналогією, імпровізація тощо.

Для розвитку моторики руки краще застосовувати такі вправи з петриківського розпису, як:

- крапковий розпис (нанесенні різного розміру і кольору крапок або дрібних точок фарбою на поверхню);

- лінійний розпис (розробка різноманітних рядків: прямі, хвилясті, криві тощо для створення геометричних або орнаментальних малюнків), що виконується за допомогою пензля або спеціального інструмента;

- контурний розпис (використання чорнила або фарби для виділення контуру);

- метод заповнення кольорами (розфарбовування окремих частин малюнка в різні кольори, що зазвичай виконується після нанесення контуру та може бути поєднане з іншими методами);

- перехідний мазок (нанесення різних кольорів фарби на об'єкт і змішування їх за допомогою пензля, для отримання плавних переходів та градієнтів);

- мокрий на мокрому (нанесення фарби на мокру поверхню, що створює розмиті або акварельні ефекти).

Ці методи можуть бути одинарними або комбінованими для створення складних та барвистих дизайнів у петриківському розписі. Доцільно використовувати підготовчі та пробні вправи. Їхня кількість залежить від індивідуальних особливостей школярів і має бути достатньою для формування навички.

Характерна ознака петриківського розпису – виконання окремих елементів і поєднання кольорів під час застосування техніки “перехідний мазок”. Народні майстри виконували її за допомогою саморобних пензлів з котячої шерсті та фарбами, розведеними на жовтку курячого яйця (здебільшого яєчною темперою), що давало змогу накладати мазок будь-якої сили натиску і змінювати цю силу натиску, не відриваючи “котикового” пензлика від поверхні паперу. Ця техніка забезпечувала досягнення найбільшої варіації тонових і кольорових відтінків.

Сьогодні на уроках образотворчого мистецтва ця техніка допомагає сформуванню в учнів розуміння тону, кольорової гами, особливостей поєднання кольорів за допомогою тепло-холодності. Проте щоб навчити всіх тонкощів техніки “перехідний мазок”, варто застосувати метод контекстного учіння [12, 402], коли вчитель показує, як необхідно використовувати інструменти та збагачувати малюнок тонально і в кольоровому плані. Учням необхідно навчитися тримати пензлик трьома пальцями так, щоб він “крутився”, і був перпендикулярним до площини картини, забезпечуючи вільний мазок.

Саме художньо-педагогічна освіта як дієвий чинник веде до унаочнення будь-якого матеріалу і водночас може збагатити особистість як чуттєвим досвідом, так і пізнавальною інформацією, що збалансовує “контекстне знання” (абстрактизацію і конкретизацію) у навчальному процесі. Використання виховного потенціалу образотворчого мистецтва у площині вдосконалення української системи національного виховання, оптимізує формування активної, цілісної особистості, здатної стати репрезентантом української модерної нації [13, 110].

У ході експерименту, що відбувався на базі Харківської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 150 Харківської міської ради Харківської області у 4-А та 4-Б класах було апробовано методику викладання петриківського розпису на тему: “Казкова квітка Петриківки”.

У дослідженні брали участь 50 учнів. Урок проводився онлайн. Мета експерименту – довести, що якість та успішність виконання учнями петриківського розпису без попереднього малюнка буде залежати від тренувальних вправ з копіювання, а також поетапного засвоєння традиційної техніки відтворення орнаментів.

На уроках використовувалися: метод розповіді, перегляд ілюстрованого матеріалу, демонстрація, метод контекстного вчення та самостійна робота.

Інструменти: акварельні або гуашеві фарби, круглі м’які білячі пензлі, палички, з одного боку зрізані під олівець, під “лопаточку” або рівно та кілька поролонових тампонів.

Перед початком виконання самостійної роботи учням було запропоновано переглянути зображення елементів розпису і спробувати їх промалювати на окремому аркуші паперу. На початковому етапі школярі оволоділи основними типами мазків: “гребінчик”, “зернятко”, “перехідний мазок” тощо, а також застосовувати у композиціях елементи, які виконуються без допомоги пензля, а за участю поролонових тампонів чи пальців.

На уроці вчитель продемонстрував і пояснив особливості виконання таких технік: “гребінчик” – мазок, який починається з потовщення і закінчується “тоньким вусиком”, який робиться натиском пензля, закінчуючи легким дотиком його кінчика. “Зернятко” – накладається переходом від найлегшого дотику до найбільшого натискання. “Горішок” утворюється двома мазками, вигнутими півлунками й поставленими один проти одного. “Перехідний мазок” виконується одним пензлем, але двома фарбами. Для цього сухий пензель вмочують в одну фарбу, а потім – в іншу. Утворений мазок показує плавний перехід від одного кольору до іншого. “Розетка” (кругла або овальна квітка) виконується за допомогою пензля, пальця чи тампону. Для цього у центрі майбутньої розетки ставлять крапку, навколо якої щільно один до одного кладуть мазки, повертаючи аркуш паперу. Палець, палички або тампон треба добре притискати до паперу, тоді всередині мазок буде світлішим ніж по краях. У “розетці” можна робити два чи навіть три ряди мазків, після чого пальцем намалювати серцевину. “Листя” (стебла, траву) малюють пальцем, а також тампоном чи паличкою (заокругленою лопаткою). Мазки кладуть “до себе” притискаючи або трохи протягуючи кінець інструмента до паперу. Мазок, який виконується способом притисканням пензлем “від себе”, придатний лише

для зображення листочків, подібних до акацієвих. Траву малюють без проміжків, м’яким пензлем, тримаючи його “від себе”: починаючи з м’якого дотику і протягуючи мазок угору. “Цибулька” (напіврозкриті квіти, пуп’янки) виконуються за допомогою пальця, тампону і палички. “Ягоди” малюються пальцем або тампоном тримаючи його майже вертикально над папером і, щоразу вмочуючи в фарбу, щільно притискаючи до паперу. Щоб намалювати кетяг ягід, треба зображувати їх щільно одну біля одної. Такий вид роботи викликав у деяких учнів неабияку цікавість та захоплення.

За допомогою кількох простих вправ з петриківського розпису учні набули навичок копіювання і наслідування.

Наступним етапом було поєднання окремих елементів петриківського розпису в прості композиції. Щоб учні могли скласти власні композиції було використано демонстраційне промальовування вчителем елементів петриківського розпису із детальними поясненнями щодо виконання кожного з них. Учням було запропоновано такі завдання: виконати кількаразово на аркуші паперу елементи петриківського розпису; скласти з опанованих мазків прості композиції: “квітки”, “колоську”, “листя” тощо.

Почавши роботу з виконання мазків, учні відчули певні труднощі, які компенсувалися кількаразовим повторенням. Діти намагалися зображувати на своїх малюнках безліч чудових квіточок, різної форми та кольору. Опанувавши вищезазначені мазки й елементи, вони змогли самостійно їх скомпонувати і створити власні композиції у стилі петриківського розпису. Копіювання та вивчення традиційних елементів розпису сприяло кращому розумінню структури і композиції Петриківки. Систематичне копіювання і повтор тренувальних вправ допомогли учням добитися кращого виконання розписів у порівнянні з тими, хто цього не зробив. Звичайно, не всі учні використовували прийоми розпису і проявляли власну творчість. Одному хлопчику сподобався прийом виконання розпису пальцем, він і взявся розмальовувати так усю композицію.

Результати творчої роботи показали, що на “відмінно” із завданням впоралися 64 % учнів усього класу, на “добре” – 36 % учнів (рис. 1).

Отже, за допомогою тренувальних вправ та копіювання ефективність навчання петриківського розпису на уроках образотворчого мистецтва поліпшилася. Наприкінці експерименту більша частина учнів змогли відтворити петриківські елементи імпровізуючи, без попереднього промальовування олівцем.

Висновки. Отже, у процесі формування художніх навичок з петриківського декоративного розпису уможлиблюється розвиток та підтримка творчості учнів, розвиваються навички ручної праці, малю-

ВИВЧЕННЯ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПISУ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ШКОЛІ

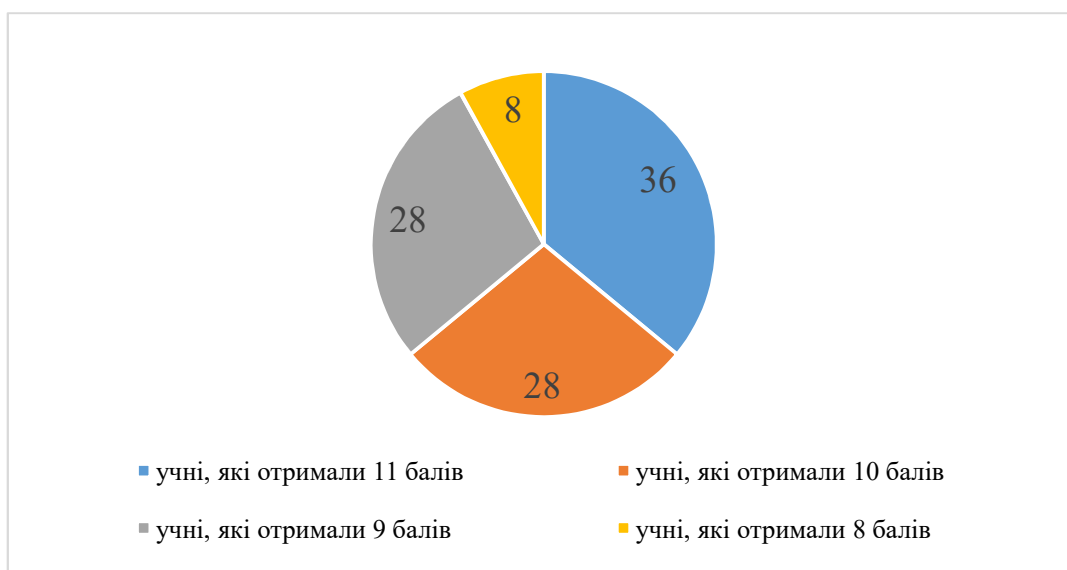

Рис. 1. Успішність учнів 4-А та 4-Б класах Харківської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 150 на уроці образотворчого мистецтва в % відношенні

вання, креативність та індивідуальний стиль. Учні вчаться приділяти увагу деталям, аналізу форм і кольорів. Навчаються виражати свої ідеї та емоції через мистецтво, розвивають комунікаційні навички та спільну діяльність. Учні знайомляться з традиціями та історією українського народу, що викликає у них гордість за свою культуру, підвищує інтерес до української історії.

У ході експерименту було встановлено, що використання тренувальних вправ і наслідування сприяло кращому засвоєнню учнями основ петриківського розпису. На якість та успішність виконання учнями розпису, без попереднього малюнка, впливають такі практичні методи, як: копіювання, малювання за аналогією, поетапне опанування методики розпису, а вже потім на основі набутих навичок – імпровізація, креативний підхід до виконання, самостійна творчість.

Поступове вдосконалення техніки петриківського розпису, поєднання різних методик та експериментування з кольорами сприяло більш глибокому розумовому процесу створення декоративних композицій та розвитку власної творчості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.С. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1992. 186 с.
2. Гарькава Т. Петриківський декоративний розпис: підручник / за наук. ред. проф. Є.А. Антоновича. Дніпро: Ліра, 2017. 220 с.
3. Гарькава Т. Петриківський розпис: теорія і методика. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2019. № 20. С. 144–150.
4. Гарькава Т.А. Методичні засади навчання Петриківському розпису. *Вісник університету імені Альфреда*

Нобеля. Серія "Педагогіка і психологія". 2018. № 2 (16). С. 18–21.

5. Гриньова В., Паньок Т. Етнодизайн та модерна траєкторія професійної підготовки майбутнього вчителя мистецьких дисциплін в умовах діджиталізації суспільства. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 74. (2). С. 146–151. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.74-2.28>.

6. Захарчук-Чугай Р.В., Антонович Є.А. Українське народне декоративне мистецтво: підручник. Київ: Знання, 2011. 342 с.

7. Кириченко М.А. Український народний декоративний розпис. Київ: Знання-Прес, 2006. 228 с.

8. Лісунова Л.В. Особливості виявлення естетичного в декоративно-прикладному мистецтві і його роль у формуванні естетичного сприйняття майбутніми педагогами мистецьких дисциплін. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2021. № 5 (82). С. 97–101.

9. Любарська Л.М. Образотворче мистецтво: підручник для 2 класу. Київ: Форум, 2003. 127 с.

10. Любарська Л.М. Образотворче мистецтво: підручник для 4 класу. Київ: Форум, 2004. 160 с.

11. Оршанський Л.В. Етнодизайн як інноваційний художньо-естетичний компонент технологічної освіти. *Молодь і ринок*. 2011. № 1. С. 38–41.

12. Паньок Т.В. Розвиток вищої художньо-педагогічної освіти в Україні у ХХ столітті: монографія. Харків: Оперативна поліграфія ФОБ Здоровий Я.А., 2016. 626 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/3863>

13. Паньок Т.В., Фушен Ж. Китайський досвід використання етнодизайну у процесі формування ключових компетентностей студентів мистецьких спеціальностей. *Молодь і ринок*. 2023. № 3 (211). С. 16–21. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277187>

14. Трач С.К. Уроки образотворчого мистецтва 2 кл.: посібник вчителя. Тернопіль: навчальна книга. Богдан, 2005. 96 с.

15. Трач С.К. Уроки образотворчого мистецтва 4 кл. : посібник вчителя. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2006. 120 с.

REFERENCES

1. Antonovych, Ye.A., Zakharchuk-Chuhay, R.V. & Stankevych, M.S. (1992). Dekoratyvno-prykladne mystetstvo [Arts and crafts]. Lviv, 186 p. [in Ukrainian].

2. Harkava, T. (2017). Petrykivskyy dekoratyvnyy rozpyis: pidruchnyk [Petrikovsky decorative painting]. Dnipro, 220 p. [in Ukrainian].

3. Harkava, T. (2019). Petrykivskyy rozpyis: teoriya i metodyka [Petrykiv painting: theory and technique]. *Aesthetics and ethics of pedagogical action*, Vol. 20, pp. 144–150. [in Ukrainian].

4. Harkava, T.A. (2018). Metodichni zasady navchannya Petrykivskomu rozpyisu [Methodical principles of studying Petrykiv painting]. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and psychology"*, Vol. 2 (16). pp. 18–21. [in Ukrainian].

5. Hrynova, V. & Panok, T. (2021). Etnodyzayn ta moderna trayektoriya profesiynoyi pidhotovky maybutnoho vchytelya mystetskykh dystsyplin v umovakh didzhytalizatsiyi suspilstva [Ethnodelayn and the modern trajectory of professional training of the future teacher of art disciplines in the conditions of digitalization of society]. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, Vol. 74 (2), pp. 146–151. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.74-2.28>. [in Ukrainian].

6. Zakharchuk-Chuhay, R.V. & Antonovych, Ye.A. (2011). Ukrayinske narodne dekoratyvne mystetstvo [Ukrainian folk decorative art]. Kyiv, 342 p. [in Ukrainian].

7. Kyrychenko, M.A. (2006). Ukrayinsky narodnyy dekoratyvnyy rozpyis [Ukrainian folk decorative painting]. Kyiv, 228 p. [in Ukrainian].

8. Lisunova, L.V. (2021). Osoblyvosti vyavlennya estetychnoho v dekoratyvno-prykladnomu mystetstvi i yoho rol u formuvanni estetychnoho spryunyattya maybutnimy pedahohamy mystetskykh dystsyplin [Peculiarities of identifying the

aesthetic in decorative and applied art and its role in the formation of aesthetic perception by future teachers of art disciplines]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanova*, No. 5 (82), pp. 97–101. [in Ukrainian].

9. Lyubarska, L.M. (2003). Obrazotvorche mystetstvo: pidruchnyk dlya 2 klasu [Visual arts: a textbook for the 2nd grade]. Kyiv, 127 p. [in Ukrainian].

10. Lyubarska, L.M. (2004). Obrazotvorche mystetstvo: pidruchnyk dlya 4 klasu [Visual arts: a textbook for the 4th grade]. Kyiv, 160 p. [in Ukrainian].

11. Orshansky, L.V. (2011). Etnodyzayn yak innovatsiyyny khudozhno-estetychnyy komponent tekhnolohichnoyi osvity [Ethnodelayn as an innovative artistic and aesthetic component of technological education]. "Youth and market". *Monthly scientific-pedagogical journal*. Drohobych, Vol. 1, pp. 38–41. [in Ukrainian].

12. Panok, T.V. (2016). Rozvytok vyshchoyi khudozhno-pedahohichnoyi osvity v Ukrayini u XX stolitti (monohrafiya) [Development of higher artistic and pedagogical education in Ukraine in the 20th century (monograph)]. Kharkiv, 626 p. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/3863> [in Ukrainian].

13. Panok, T.V. & Fushen, Zh. (2023). Kytaysky dosvid vykorystannya etnodyzaynu u protsesi formuvannya klyuchovykh kompetentnostey studentiv mystetskykh spetsialnostey [The Chinese experience of using ethnodelayn in the process of forming key competencies of art students]. "Youth and market". *Monthly scientific-pedagogical journal*. Drohobych, Vol. 3 (211), pp. 16–21. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277187> [in Ukrainian].

14. Trach, S.K. (2005). Uroky obrazotvorchoho mystetstva 2 kl.: posibnyk vchytelya [Fine art lessons 2nd grade: teacher's guide]. Ternopil, 96 p. [in Ukrainian].

15. Trach, S.K. (2006). Uroky obrazotvorchoho mystetstva 4 kl.: posibnyk vchytelya [Lessons of visual arts 4th grade: teacher's guide]. Ternopil, 120 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 14.09.2023

"Кожне слово вихователя повинно нести в собі добро, справедливість і красу – в цьому суть наших повчань".

Василь Сухомлинський
педагог, публіцист, письменник

"Чітка мета – перший крок до будь-якого досягнення".

Вільям Клімент Стоун
американський бізнесмен, меценат

"Багато чого не зробиш, поки не вивчишся. Але багато треба зробити, щоб навчитись".

Конфуцій
давньокитайський філософ

"Здатність закладена заздалегідь, але вона повинна стати умінням".

Йоганн Вольфганг Гете
німецький поет, прозаїк

